

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

III. In quo consistat amor Dei super omnia; quidue ad eum requiratur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

num consistit malitia peccati mortalis, quod creatura Deo in amore præfertur, vt pluribus dictum tom. 2. disp. 1. quæst. 1. dub. 5. & disp. 4. q. 1. dub. 2.

D V B I V M III.

In quo consistat amor Dei super omnia; quidue ad eum requiratur: & an sit secundum naturalem hominis inclinationem.

S. Thomas 2. 2. q. 26. a. 2. & 3.

Quam necessarium est diligere Deum, saltem æstimatione, super omnia, vt dubio præcedente dictum; tam difficile est intelligere, in quonam consistat hic amor Dei super omnia; quam rem proinde sequentibus assertionibus declaramus.

31 **ASSERTIO I.** Hæc dilectio super omnia non dicit, nec requirit æqualem comparationem Dei cum rebus cæteris, vt nempe quis expresse statuatur, potius quodlibet malum pati, seu quavis alia re carere, amoremque ipsius deserere, quam aliquid contra Deum, aut eius amorem, admittere; sed consistit in ipsa ratione amoris amicitie erga Deum, velut bonum vnde quaque summum & infinitum, videlicet non solum in ordine rerum naturalium, sed etiam supernaturalium. Ita recte Vasquez 1. 2. disputat. 194. num. 14. & 19. & est ex mente communi Doctorum.

Ratio est. Tum quia tametsi quidem comparatiuus ille affectus sit sufficiens signum amoris Dei super omnia, non tamen est necessarius, nec adeo semper præfens, quoties *Deus* amatur super omnia, vt etiam in simili de contritione docetur, in materia de penitentia. Tum quia hoc ipso, quod *Deus* amatur velut summum ac infinitum bonum, etiam iuxta æstimationem amantis, plura fit ipso affectu *Deus*, quam res alie omnes. Tum quia sola per se cognitio Dei, velut summi ac infiniti boni, seclusa omni creaturarum cognitione, potest vtique causare amorem ipsi obiecto proportionatum ac debitum, qualis est amor eius super omnia. Denique idem docet praxis & experientia: & vero moraliter impossibile est, quoties Deus pro debito amandus est, comparationem cum cæteris rebus omnibus instituire.

32 **ASSERTIO II.** Nihilominus dilectio Dei super omnia, seu formaliter, seu virtualiter, duo includit: xnum negatiuum, vt scilicet appreciativæ non solum nihil supra Deum, sed etiam nihil æquè diligamus ac Deum; alterum positiuum, vt ipso affectu Deum habeamus tanquam finem vltimum Cui, ad quem cætera omnia formaliter aut virtualiter aliquo modo referamus. Ita recte Arragonius quæst. 26. artic. 2. ex communi. Primum patet; quia per charitatem Deus, diligi debet tanquam summum

& infinitum bonum, cui proinde secundum æstimationem nec præferri quidquam debet, nec æquiparari. Secundum consequitur ex præcedenti. Hoc enim ipso, quod diligitur *Deus* velut summum per se bonum, habetur ac diligitur etiam ipse tanquam finis vltimus Cui, vt dictum etiam quæst. 2. dubio 1. & tom. 2. disp. 1. quæst. 1. dub. 3.

33 **ASSERTIO III.** Huic dilectioni quoad vtramque partem simpliciter & absolute loquendo, solum repugnat peccatum mortale; non autem veniale. Est communis apud citatos, & declaratur. Quia solum peccatum mortale constituit vltimum finem in creatura; peccatum autem veniale, vult ac diligit quidem aliquid aliud præter Deum, attamen non velut vltimum finem, aut summum bonum, vt dictum etiam tomo 2. disp. 1. quæst. 1. dub. 5. Atque in hoc ipso etiam consistit essentialis ratio dilectionis Dei super omnia, vt nihil diligatur contrarium charitati seu gratie sanctificanti, in quo fundatur amicitia erga Deum.

34 **ASSERTIO IV.** Ipsum tamen etiam peccatum veniale obstat perfectioni cuidam accidentali amoris Dei super omnia, seu ad Deum velut vltimum finem Cui referentis omnia. Est communis ex dictis q. 2. dubio 6. Declaratur. Quia dupliciter intelligi potest, ad Deum velut vltimum finem positivè aliquo modo referri cætera omnia. Primo, vt stante amore charitatis erga Deum, vocula *Omnia* comprehendat ea solum, quæ referibilia sunt, etiam si aliquid interim ametur, quod ad Deum referibile non sit, nec adeo ad Deum villo modo referatur. Et hoc est de essentia amoris Dei super omnia, nec per peccatum veniale villo modo impeditur, vt patet. Secundo potest vocula *omnia* comprehendere vniuersim omnia extra Deum; & hoc sane modo peccans venialiter, hoc ipso, quod aliquid appetit seu admittit, quod ad Deum nullo modo referibile est (nempe ipsum peccatum veniale, vt tomo 2. disp. 1. q. 1. dub. 4. dictum) caret hac perfectione amoris Dei super omnia, quæ tamen solum extrinseca quodammodo est & accidentalis, vt pluribus dictum q. 2. dub. 6. Quocirca etiam Caietanus 1. 2. q. 109. a. 3. vocat hunc amorem venialiter peccatis solum *super omnia secundum quid*; illum autem alterum *super omnia simpliciter*; quem tamen loquendi modum non cenfeo imitandum.

Et secundum hæc quoque intelligi debet Vasquez 1. 2. cit. disp. 194. n. 19. cum ait, illud, *super omnia* non debere referri ad quæcunque bona, quæ diligimus, sed ad contraria; cū quo nimirum amore verus amor Dei amicitie constare nequit, &c.

35 **ASSERTIO V.** Solus charitatis Theologicæ mor erga Deum, est simpliciter & absolute super omnia. Ita supponit Vasquez n. 113, nec in re dissentiant alij. Probat. Quia, vt dictum q. 1. du. 1. & q. 2. dubio 2. duplex est amor Dei, amicitie scilicet, & concupiscentie: ille rursus vel naturalis est, vel supernaturalis, ad charitatem Theologicam spectans. Ex his amor concupiscentie erga Deum propterea non est simpliciter super omnia, non solum quia ex se non excludit peccatū

mortale.

mortale, præferens creaturam Deo; sed etiam quia præcise per ipsum Deum absolute non plus diligitur, quam ipse diligens, cum per hunc quidem amorem homo diligit seipsum, ut finem. Cui, Deum ut finem Qui seu Cuius, qui ad finem Cui aliquo modo refertur.

Amor quoque naturalis erga Deum, quantumvis sit amor benevolentiae seu amicitiae erga eundem (quem idcirco etiam Sotus infra, Caietanus, Medina, Zumel, & alij Thomista recentiores 1. 2. q. 109. a. 3. cum S. Thoma ibidem ad 1. vocant *super omnia*, nempe in suo ordine ac genere) nec ipse tamen simpliciter est *super omnia*. Tum quia nec ipse simpliciter tollit peccatum mortale repugnans amori Dei *super omnia*; quicquid dicat Vasquez disput. 195. cap. 2. & 3. omnem amorem amicitiae erga Deum, esse amorem charitatis, impossibilem cum peccato, contra S. Thomam, & omnes fere Theologos, ut dictum citat. *quest. 2. dub. 2. & tomo 2. disp. 6. quaestione 3. dub. 3. & videre est apud eundem.* Tum quia per illum amorem Dei naturalem præferitur quidem Deus rebus omnibus alijs eiusdem ordinis, videlicet naturalibus, non tamen supernaturalibus; cum ad hoc genus rerum amor ille nec formaliter, nec virtualiter extendatur, utpote consistens solum intra metas ordinis naturalis.

38 **ASSERTIO VI.** Omnis verus amor charitatis erga Deum est *super omnia*; & quidem etiam efficax; etsi non eodem modo. Prima pars est communis Doctorum, quos citauimus, eamque tradit etiam Vasquez 1. 2. disp. 194. & colligitur ex dictis. Omnis enim amor amicitiae erga Deum, ut summum & infinitum vnde quaque bonum, est amor Dei *super omnia*, ut dictum: atqui omnis amor charitatis erga Deum, est amor amicitiae erga eundem, velut summum vnde quaque; & infinitum bonum. Ergo. &c.

39 Secunda pars asseritur ab eodem disp. 194. n. 36. contra Sotum, ut apparet lib. 1. de natura & gratia cap. 22. & quosdam recentiores Thomistas 1. 2. quaestio. 109. articulo 3. vbi Zumel disp. 3. conclusione 4. qui dicunt, ipsum etiam amorem *super omnia* erga Deum, ut bonum ac finem supernaturalem, alium esse efficacem, in ordine scilicet ad propulsanda peccata contraria diuinæ amicitiae: alium inefficacem; hunc explicant per actum conditionatum, *vellem DEO placere in omnibus & per omnia*; quem actum etiam asserunt elici posse sine auxilio gratiae; illum per absolutum actum *volo*.

40 Sed probatur assertio. Tum quia inefficax amor erga Deum non potest esse *super omnia*; quandoquidem stare potest cum affectu peccati mortalis, ut fatentur illi auctores. Tum quia omnis amor charitatis, debet esse absolutus quidam affectus, quo quis velit DEO velut amico bonum, ex studio & complacentia ipsius, & propter ipsum; quoque proinde etiam absolute quis velit Deo in omnibus, ne quid impedire possit amicitiam eius, placere. Quo fit, ut sicut recte notat Vasquez, ex vi illius, occurrente quavis occasione, efficiatur quicquid ad

hoc necessarium est, & quæuis transgressio præcepti insignis eo impediatur, aut talis amor cessare debeat. Omnis igitur amor ex se efficax est ad seruandum in futurum quoduis præceptum, nisi sponte cedat contrarijs. Tum quia conditionatus ille actus per se reuera non est vltimus præfens ac verus amor charitatis erga Deum, sed ut summum (iuxta dicta tom. 2. disputatione 2. quaestione 3. dub. 1.) complacentia quædam simplex de absente: qualem proinde auctores illi etiam viribus naturæ haberi posse concedunt; quod tamen de amore charitatis nullo modo admitti potest, ut dictum suo loco de gratia *quest. 3. dub. 3.* Tum quia alias fatendum esset, non quemuis amorem charitatis repugnare peccato mortali, idque delere, quod tamen videtur nouum in Theologia. Vnde etiam Zumel tandem conclus. 7. asserit, affectum illum inefficacem specie distingui ab affectu supernaturalis charitatis. Accedit illud S. Gregorij homil. 30. in Euang. *Nunquam est Dei amor otiosus: operatur enim magna. si est: si vero operari renuit, amor non est.*

Interim non nego, amorem Dei in genere, & late loquendo, alium dici posse efficacem, alium inefficacem, cum hanc distinctionem etiam in 1. 2. loco citato de gratia secutus sim. Sed nego, amorem, qui sit verus actus charitatis, posse esse inefficacem intrinsece; etsi ab euentu omnis ille inefficax quodammodo dici possit, qui quantumuis in seipso, atque in actu primo efficax, reipso per peccatum mortale vincitur; quod est per accidens, & ad propositum impertinens; cum id cuiuslibet charitati viæ, quamuis perfectissima, conuenire possit, ut supra dictum.

Dices; Potest homo habere simplicem affectum complacentiæ de Deo, velut summo bono & supernaturali; ita scilicet, ut affectu benevolentiae, complacere alicui, Deum esse summum bonum etiam supernaturale, ac finem nostrum, quo omnia referri debeant: hic autem affectus non videtur esse efficax; & tamen est affectus charitatis. Respondeo, si hic sit verus affectus complacentiæ, esse quendam affectum absolutum, quo quis simpliciter velit Deum esse summum bonum supernaturale, ac supremum finem omnis creaturæ; qui affectus cum nequeat stare cum peccato mortali, non potest esse inefficax.

Vbi simul notanda est differentia inter affectum simplicis complacentiæ de alio bono finito, & de bono diuino. Cum enim creatura sua natura non sit bonum infinitum, & finis Cui, respectu operantis, non est necesse, ut amor eiusdem formaliter aut virtualiter includat relationem ipsius operantis, omniumque actuum eiusdem ad ipsam creaturam, velut vltimum finem Cui, neque ut excludat omnem affectum erga aliam creaturam, quantumuis fructioni prioris creaturæ repugnantem; sæpe enim videmus hominem simplici affectu ferri in voluptates carnis; cum tamen simul habeat oppositum affectum honoris, excludentem affectum seu intentionem efficacem erga voluptates carnis. At vero hoc ipso quod bonum diuinum summum & infinitum, suam naturam finis est omnis creaturæ, necessarius amor eiusdem virtualiter

includit.

includit relationem hominis ad eundem Deum, veluti finem Cui; ac simul eadem ratione excludit omnem affectum contrarium amori eiusdem boni, adeoque affectum peccati mortalis; non autem venialis utpote cum Deo sine ultimo eiusque amore non pugnantis.

44 Nihilominus tertia pars assertiois ita facile declaratur. Quia tamen, ut dictum, omnis verus amor charitatis erga Deum ex se efficax sit; est tamen simul quædam in ipso differentia, quod alius reipsa concipitur, & habet se per modum intentionis, cuius vi hic & nunc reipsa efficaciter media opportuna applicantur ad amicitiam Dei conferuandam. Alius vero concipi potest abstracte & absolute, per modum simplicis amoris, sine respectu ad media hic & nunc ex vi illius amoris eligenda, ut patet, quorum iste respectu prioris minus efficax est; ille magis, ut in simili etiam de actibus spei dictum. q. 1. dub. 1.

45 **ASSERTIO VII.** Homo naturaliter magis inclinatur ad amandum Deum naturæ finem, quam seipsum; ac proinde amor Dei super omnia est secundum inclinationem naturalem hominis. Ita S. Thomas hic q. 26. a. 3. & 1. parte q. 60. a. 5. Caietanus, Bannes, Arragonius, alijque Thomistæ ibidem, Scotus in 3. dist. 27. Richardus & Durandus dist. 29. Gandauensis quodl. 4. q. 11. Sorus l. 1. de natura & gratia c. 6. & 22. Valentia hic punct. 2. Vasquez t. 2. disp. 194. etsi contrarium dixerint Alensis 3. parte q. 30. memb. 1. Albertus, Gabriel, Bonaventura in 3. dist. 25. Altiisiodorensis lib. 3. summæ tract. 5. c. 3. q. 1.

46 Probatur assertio primo, Charitas supernaturalis & gratia non evertit, sed perficit naturam: sed illa magis inclinatur ad amandum Deum supernaturaliter, ex dictis: Ergo & hæc ad magis amandum naturaliter. Secundo; voluntas cum sit appetitus rationalis, naturaliter inclinatur ad id, quod ratio naturalis dicitur, & præcipit: sed hæc præcipit, Deum esse diligendum super omnia. Ergo, &c. Tertio, Omnis res naturaliter fertur præcipua quadam inclinatione in suum finem: Deus est finis naturæ hominis: Ergo, &c. Quarto; Inclinatio naturalis hominis non est per se mala & inordinata, adeoque nec ad per se malum inclinatur, cum sit à Deo auctore naturæ; sed inclinatio ad magis amandum se, quam Deum, per se & intrinsece mala est: Ergo, &c. Quinto; Omne peccatum est contra naturam hominis, in quantum rationalis est, ex 1. 2. Ergo etiam inordinata illa inclinatio ad seipsum: Ergo contraria est secundum naturam.

47 Nec obstat primo. Quod appetitus saltem sensitivus dicitur propendere ad malum naturaliter. Nam primo etiam iste per se ac formaliter solum inclinatur ad obiecta sensibilia, quatenus secundum se bona quædam naturæ sunt, non autem ut per accidens ob circumstantias extrinsecas sunt mala, & cum ratione pugnantia. Secundo; Alia ratio est appetitus sensitivi, alia rationalis: hic enim per se fertur in bonum rationis, quod nunquam potest esse inhonestum; ille in bonum sensus.

48 Nec secundo obstat, quod *amicabilia ad alterum, sunt ex amicabilibus ad se*, ex Aristotele 9. Ethic. 9. hoc enim, ut recte notavit Sanctus Thomas quæst. 26. art. 3. ad 1. intelligitur de bonis alienis particularibus, non autem de fonte omnibus boni, qui est Deus; hic enim est potius ratio amandialis.

Nec tertio obstat, quod naturaliter homo magis propendet ad amandas res sibi coniunctiores. Verum enim est hoc, cæteris paribus; non autem si cætera sint valde imparia, ut in proposito.

49 Nec quarto difficultas eiusmodi amoris obstat, ac præsertim, quod per vires naturæ Deum super omnia diligere nullo modo possumus, ut in materia de gratia dictum; hæc enim difficultas & impotentia non oritur ex contraria per se naturæ inclinatione; sed solum ex inclinatione appetitus sensitivi, contraria per accidens & materialiter, ut & ex malis passionibus & habitibus. Quo sensu etiam Valentia loco citato asserit, si solum ad naturam hominis respiciamus, & ad nil aliud, unde oriatur difficultas, posse Deum, ut auctorem naturæ super omnia diligere per vires naturæ, de quo suo loco de gratia ex instituto actum quæst. 3. dub. 3.

DVBIVM IV.

An, & qua ratione, quoad bona spiritualia, nos ipsos potius, quam proximum amare debeamus: contra vero plus proximum quoad bona spiritualia, vel etiam temporalia, quam nos quoad bona temporalia.

S. Thomas 2. 2. q. 26. a. 4. & 5.

50 **Q**uod ad ordinem charitatis inter nos & proximos attinet, tres quæstiones distinguendæ & ordine resoluendæ sunt. Primo quæritur, an & qua ratione quoad bona spiritualia nos ipsos potius, quam proximum amare debeamus; loquendo nimirum semper de maiori amore appreciativæ. De qua re sequentes assertiones statuimus.

51 **ASSERTIO I.** Cæteris paribus, semper charitas inclinatur ad magis amandum seipsum quoad bona spiritualia, quam proximum. Ita S. Thomas hic quæst. 26. art. 4. & communis. Probatur ex Matthæi 22. vers. 39. *Diliges proximum tuum sicut te ipsum.* ubi velut exemplar fraternæ dilectionis constituitur amor erga se. Ergo hic potior, & magis à charitate intentus est. Idem colligitur ex Aristotele 9. Ethicorum 9. asserente, *amicabile ad alterum esse ex amicabilibus ad se.* Ratio est. Quia charitas hoc ipso, quod per se maxime inclinatur ad amandum Deum, & unionem cum ipso, per se etiam inclinatur ad ea bona sibi met potius, quam alteri procuranda, per quæ